

उत्कृष्ट वित्तिय सेवा सहितको सहकारी बैंक

सहकारी संस्थामा
संरक्षित पूँजी फिर्ता कोष
गणना विधि सम्बन्धी परामर्श कार्यक्रम

Meeting ID: 978 2502 8787
Passcode: ncbl

Date: 2082/06/24 Friday
Time: 11 AM To 12:30 PM

 National राष्ट्रिय सहकारी बैंक लिमिटेड
Co-operative Bank Limited (NCBL)

सहजकर्ता:
किरण खत्री
सदस्य सेवा महाशाखा

1

छलफलका विषयहरू:

- संरक्षित पूँजी फिर्ता कोष पृष्ठभूमि:
- संरक्षित पूँजी फिर्ता सम्बन्धी कानुनी न्यवस्था:
- गणना विधि: अभ्यास
- संस्थागत तयारी:

2

पृष्ठभूमि

सहकारी:

3

पृष्ठभूमि

संस्थाले आफ्ना सदस्यहरूले गरेको कारोबारको अनुपातमा, वार्षिक मुनाफाबाट सदस्यहरूलाई फिर्ता गर्नका लागि छुट्याउने विशेष कोष हो ।

संरक्षित पूँजी
फिर्ता कोष:

WOCCU: "Member Loyalty Reward"

ACCU: "Member Economic Participation"

4

संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषः

महत्वः

- ❖ सदस्यको योगदानको उचित सम्मान,
- ❖ सदस्य सहभागीता वृद्धिमा सहयोगी,
- ❖ सहकारीको सिद्धान्त र मुल्यको व्यावहारिक प्रयोग,
- ❖ संस्था प्रती सदस्यको अपनत्वमा वृद्धि,
- ❖ संस्थागत पारदर्शिता र सुशासनको अभ्यास ।

5

कानुनी प्रावधानः सहकारी ऐन २०७४

सहकारी ऐन २०७४

परिच्छेद - १०

सहकारी संस्थाको कोष

६९. संरक्षित पूँजी फिर्ता कोष : (१) सहकारी संस्थामा एक संरक्षित पूँजी फिर्ता कोष रहनेछ ।

(२) दफा ६८ बमोजिमको जगेडा कोषमा सो दफाको उपदफा (२) को खण्ड (क) बमोजिमको रकम छुट्याई बाँकी रहेको रकमको कम्तीमा पच्चीस प्रतिशत रकम उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा वार्षिक रूपमा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको रकम सदस्यले गरेको तोकिए बमोजिमको वार्षिक कारोबारको आधारमा सम्बन्धित सदस्यलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

6

कानुनी प्रावधानः सहकारी नियमावली २०७५, नियम ११

सहकारीका वर्गीकरणः

१. उत्पादक संस्था वा संघ

कृषि, दुग्ध, चिया, कफि, उखु, जुनार, सुपारी, जडिबुटि, मौरी तरकारी, माछापालन सम्बन्धी कार्य गर्ने गरी गठन भएका

२. उपभोक्ता संस्था वा संघ

उपभोक्ता भण्डार, विद्युत, सञ्चार, स्वास्थ्य विशेषका प्राथमिक आवश्यकता वा सेवा प्रदान गर्ने गरी गठन भएका

३. वित्तिय संस्था वा संघ

बचत तथा ऋणको मात्र कारोबार गर्ने गरी गठन भएका

४. श्रमिक संस्था वा संघ

हस्तकला, खाद्य परिकार, गैरखाद्य औद्योगिक उत्पादन, योजनालय र श्रम करार विशेषका लागी गठन भएका

५. बहुउद्देशिय संस्था वा संघ

उत्पादन, उपभोक्ता, वित्तिय वा श्रममा आधारित सेवा समेत स्थापन गर्ने गरी गठन भएका सहकारी संस्था

7

कानुनी प्रावधानः सहकारी नियमावली २०७५, नियम २५

संरक्षित पूँजी फिर्ता कोष रकम वितरण गर्ने आधार

१. उत्पादक संस्था वा संघ

उत्पादक संस्थामा सदस्यले संस्थालाई विक्रि गरेको उपजको खरिद मुल्य

२. उपभोक्ता संस्था वा संघ

उपभोक्ता सम्बन्धी संस्थामा सदस्यले संस्थासँग खरिद गरेको वस्तु वा सेवाको मुल्य

३. वित्तिय संस्था वा संघ

वित्तिय संस्थामा सदस्यले जम्मा गरेको बचत तथा लिएको ऋण रकममा तिरेको ब्याज

४. श्रमिक संस्था वा संघ

श्रमिक सम्बन्धी संस्थामा सदस्यले संस्थाबाट प्राप्त गरेको ज्याला

५. बहुउद्देशिय संस्था वा संघ

बहुउद्देशिय संस्थामा माथिका उल्लेखित आधारहरू

8

कानुनी प्रावधान: राष्ट्रिय सहकारी नियमन प्राधिकरणको निर्देशन २०८२

NCRA मापदण्ड

परिच्छेद ९: विविध

५. संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषबाट रकम वितरण गर्नुपर्नेसम्बन्धी व्यवस्था: सहकारी ऐनको दफा ६९ बमोजिमको संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषबाट सदस्यलाई रकम फिर्ता गर्दा नियमावली को नियम २५ अनुरूप गर्नुपर्नेछ।

9

कानुनी प्रावधान: एकिकृत निर्देशन (२०८२/१०३/३२)

सहकारी विभाग

कोष व्यवस्थापन सम्बन्धी

३३. सहकारी ऐन, नियमावली र सहकारी संस्थाको विनियममा व्यवस्था भए बाहेकका कुनै पनि कोष खडा गरी रकम जम्मा गर्न पाइनेछैन। यस्तो प्रकारको कुनै कोष खडा गरी रकम जम्मा गरेको भए तत्काल जगेडा कोषमा सारी त्यस्ता कोष बन्द गर्नुपर्नेछ।
३४. कोषको रकम सम्बन्धित कोषको उद्देश्य बमोजिम मात्र खर्च गर्नुपर्नेछ।
३५. संस्थाले हरेक वर्ष सदस्यको कारोबारको आधारमा कानून बमोजिम संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषबाट अनिवार्य रूपमा रकम फिर्ता गर्नुपर्नेछ। संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषको रकमलाई फिर्ता गर्दा शेयर लाभांशमा नजोडी कानून बमोजिम भिन्दाभिन्दै फिर्ता गर्नुपर्नेछ।

10

गणना विधि: अभ्यास

संरक्षित पूँजी
फिर्ता कोषबाट
रकम वितरण गर्ने
आधार

खुद मुनाफा

जगेडा कोष (कमिन्मा २५ प्रतिशत)

संरक्षित पूँजी फिर्ता कोष (कमिन्मा २५ प्रतिशत)

सहकारी प्रवर्द्धन कोष (कमिन्मा ०.५ प्रतिशत)

सहकारी शिक्षा कोष (कमिन्मा ५ प्रतिशत)

शेयर लाभास कोष (कमिन्मा ५ प्रतिशत)

कर्मचारी बोनस कोष (कमिन्मा ५ प्रतिशत)

सहकारी विकास कोष (कमिन्मा ५ प्रतिशत)

घाटापूर्ती कोष (कमिन्मा ५ प्रतिशत)

सामुदायिक विकास कोष (कमिन्मा ५ प्रतिशत)

स्थिरीकरण कोष (कमिन्मा ५ प्रतिशत)

अन्य जोखीम व्यवस्थापन कोष (कमिन्मा ५ प्रतिशत)

11

गणना विधि: अभ्यास

Per Member:

जम्मा संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषमा छुट्टिएको रकम

संस्थामा सम्पूर्ण सदस्यले विक्रि गरेको उपजको
खरिद गरिएको मुल्य

× १००

उत्पादक
सहकारी
संस्थाका
लागी

मानौ रामले संस्थामा एक वर्षमा रु.१०,००० बराबरको आलु विक्रि गरेको रहेछ । उक्त आ.व. सहकारी संस्थाको संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषमा रु ४,००,००० रूपैया छुट्ट्याईएको र सम्पूर्ण सदस्यको खरिदको कुल मुल्य रु २४,००,००० भएको रहेछ भने रामले पाउने पाउने रकम कति होला ?

रु.१,६६६।६७

कानुनी व्यवस्था: सहकारी नियमावली परिच्छेद ६, नियम २५

12

गणना विधि: अभ्यास

Per Member:

जम्मा संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषमा छुट्टिएको रकम
संस्थाबाट सम्पूर्ण सदस्यले खरिद गरिएको वस्तु वा सेवाको कुल मुल्य $\times 100$

उपभोक्ता
सहकारी
संस्थाका
लागी

मानौं हरिले संस्थाको उपभोक्ता भण्डारबाट एक वर्षमा रु. १,२०,००० बराबरको खाधान्न सामान खरिद गरेको रहेछ । उक्त आ.व. मा सहकारी संस्थाको संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषमा रु. ५,००,००० रूपैया छुट्ट्याईएको र सम्पूर्ण सदस्यलाई विक्रि गरीएको कुल विक्रि मुल्य रु. ६०,००,००० भएको रहेछ भने हरिले पाउने पाउने रकम कति होला ?

रु. १०,०००

कानुनी न्यवस्था: सहकारी नियमावली परिच्छेद ६, नियम २५

13

गणना विधि: अभ्यास

Per Member:

जम्मा संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषमा छुट्टिएको रकम
संस्थाबाट सम्पूर्ण सदस्यले प्राप्त गरेको कुल ज्याला $\times 100$

श्रम सहकारी
संस्थाका
लागी

मानौं दिपकले हस्तकला उ. सहकारीबाट एक आ.व मा रु. ३,२५,००० बराबरको ज्याला प्राप्त गरेको रहेछ । उक्त आ.व. मा सहकारी संस्थाको संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषमा रु. ६,००,००० रूपैया छुट्ट्याईएको र सम्पूर्ण सदस्यलाई भुक्तान गरीएको कुल ज्याला रकम रु. ३,२५,००,००० भएको रहेछ भने दिपकले पाउने रकम कति होला ?

रु. ६,०००

कानुनी न्यवस्था: सहकारी नियमावली परिच्छेद ६, नियम २५

14

गणना विधि: अभ्यास

Per Member:

जम्मा संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषमा छुट्टिएको रकम(४०%)

उक्त आ.व मा संस्थाले जम्मा बचतको व्याज $\times 100$
खर्च

वित्तिय सहकारी
संस्थाका लागी
(बचतकर्ता)

मानौं श्यामले नमुना बचत तथा ऋण सहकारीबाट एक आ.व मा र.२४,००० बचतमा व्याज प्राप्त गरेको रहेछ । उक्त आ.व. मा सहकारी संस्थाको संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषमा रू ६,००,००० रूपैया छुट्ट्याईएको र सम्पूर्ण सदस्यलाई बचत भएको व्याज खर्च रकम रू ६४,००,००० भएको रहेछ भने श्यामले पाउने रकम कति होला ?

रू. ९००

कानुनी व्यवस्था: सहकारी नियमावली परिच्छेद ६, नियम २५

15

गणना विधि: अभ्यास

Per Member:

जम्मा संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषमा छुट्टिएको रकम(६०%)

उक्त आ.व संस्थाको ऋण लगानीबाट प्राप्त $\times 100$
भएको कुल व्याज आम्दानी

वित्तिय सहकारी
संस्थाका लागी
(ऋणी सदस्य)

मानौं श्यामले नमुना बचत तथा ऋण सहकारमा एक आ.व मा र.६०,००० ऋणमा व्याज प्राप्त तिरेको रहेछ । उक्त आ.व. मा सहकारी संस्थाको संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषमा रू ६,००,००० रूपैया छुट्ट्याईएको र सम्पूर्ण ऋणी सदस्यबाट प्राप्त व्याज आम्दानी रकम रू १,३०,००,००० भएको रहेछ भने श्यामले पाउने रकम कति होला ?

रू. ९,६६९/५३

कानुनी व्यवस्था: सहकारी नियमावली परिच्छेद ६, नियम २५

16

सरक्षीत पूँजी फिर्ता कोष प्रभावकारी न्यवस्थापनका लागी संस्थाले गर्नुपर्ने संस्थागत तयारी:

- ❖ स्पष्ट आन्तरीक कार्यविधि निर्माण गर्ने,
- ❖ सदस्य कारोवारको प्रभावकारी डाटा न्यवस्थापन,
- ❖ प्राविधिक स्रोत र मानव संसाधन सुदृढिकरण
- ❖ सदस्य सचेतना तथा शिक्षा मार्फत जानकारी प्रवाह गर्ने ।

17

केहि जिज्ञासा छन कि

THANK
YOU

18